

۱.....تبیین جدیدی از کلام مرحوم نائینی.....

۳.....مناقشه مرحوم اصفهانی بر کلام مرحوم نائینی.....

خلاصه مباحث گذشته:

اما مرحوم نائینی از این مطلب استفاده نموده و فرمودند اگر یکی از دو دلیل به جهت مخصص داشتن حجت نبود، معارضه صورت نمی‌گیرد و لذا نباید دو دلیل را معارضه دید؛ بلکه باید نسبت را بعد از تخصیص ملاحظه نمود.

این توضیح در کلام محقق نائینی ذکر شده است

دلال‌ت اول: دلال‌ت تصویری‌ه است که منوط به قصد و اراده نبوده و اگر از دیوار نیز صارد شود، ذهن به مدلول و معنا منتقل می‌شود

دلال‌ت دوم: وضعیه استعمالیه به این معنا که لفظ در مقام استعمال، ظهور در اراده وضعی دارد یعنی متکلم از لفظ، معنای حقیقی را اراده نموده مگر اینکه قرینه خاصی بر مجاز در کلام اقامه شده باشد که ظهور کلام در مفاد قرینه شکل می‌گیرد.

صفحه ۱

1398.7.2-.8000200000.00

است اما مفاد استعمالی و دلالت استعمالی آن تغییر نکرده است و ظهور آن باقی مانده است فقط حجیت آن در عموم ساقط شده است و اینکه ملاک در جمع عرفی، مقدار حجت از دلیل باشد ادعایی بدون دلیل است و عرف تنها در اخص استعمالی جمع عرفی را صحیح می داند اما اینکه عرف در اخص حجیتی نیز جمع می کند ادعایی بدون دلیل است.

این اشکال را عموم منکرین انقلاب نسبت مطرح نموده اند که پاسخ صحیحی نیز می باشد.

اما مرحوم اصفهانی اشکال دیگری بر کلام شیخ نموده که به تبع بر کلام محقق نائینی نیز وارد است که اشکال دقیقی است و انقلاب نسبت را در مرحله قبل پاسخ می دهد؛ و کسی نیز متعرض طرح این اشکال نشده است.

اشکال دوم:

اینکه گفته شود عام به سبب مخصص تخصیص می خورد، صحیح نیست؛ زیرا عامی به خاص تخصیص می خورد که معارضی نداشته باشد، و عامی با خاص تخصیص می خورد که سلیم از معارض باشد؛ اما عام مبتلا به معارض، حتی اگر مخصص، در مورد افتراق مورد معارضه نیز باشد، به سبب خاص، تخصیص نمی خورد.

بله خاص در هر صورت مقدم و حجت است اما عام به سبب آن تخصیص نمی خورد. بنابر این هر چند در اکرام العلماء و لا تکرم العالم الفاسق، اکرام عالم فاسق، حرام است اما دلیلی برای تخصیص نیست؛ زیرا تخصیص عام فرع سلامت از معارضه است چون بعد از معارضه عام با عام من وجه دیگر، عموم عام، محرز نیست تا با مخصص، تخصیص بخورد هر چند که خاص، در هر صورت حجت است و نه از ناحیه عام دیگر و نه از ناحیه عام خودش، معارضی ندارد پس مقدم و حجت است اما اینکه این خاص، عام مطلق داشته باشد و آن را تخصیص بزند، فرع سلامت عام از معاضه است.

به عبارت دیگر عموم اکرم کل عالم، بعد از معارضه محرز نیست تا گفته شود به سبب لا تکریم الفاسق تخصیص خورده است، به عبارت دیگر تخصیص یعنی عام در مفاد مخصص حجت نبوده و مراد جدی از عام، ما عدای خاص است و مرحوم نائینی با تمسک به همین مطلب ادعای انقلاب نسبت نمودند اما مرحوم اصفهانی منکر آن هستند و ادعا دارند هر چند که خاص حجت است اما تخصیص نمی زند و تعیین مراد جدی عام را نمی کند و لذا در لوح و مراد جدی، عام مخصص که همان وجوب اکرام عالم عادل است، محرز نیست.

در حقیقت مرحوم شیخ و نائینی و.. خلط بین حجیت خاص و تخصیص به سبب آن نموده و تصور نموده اند که اگر خاص، حجت است پس مخصص عام نیز می باشد و لذا نسبت عام را با معارضش منقلب میکند. در حالیکه بین این دو مطلب تلازمی

نیست و به حسب لوح، عام مخصص که در مثال مذکور اکرم العالم العادل است محرز نیست؛ زیرا در این مفاد معارض دارد و ممکن است دلیل وجوب اکرام عالم در این مورد حجت نباشد و معارض آن که استحباب اکرام عادل است در این مورد حقیقت داشته باشد.

به عبارت دیگر خاص حجت است اما تخصیص شکل نمی گیرد و عام را معنون به ماعدا الخاص نمی کند پس انقلاب نسبت اصلا مطرح نمی شود چون تخصیص اصلا محرز نیست و لذا انقلاب نسبت اصلا موضوع ندارد تا بحث از این شود که مقدار حجت باید ملاحظه شود یا مقدار ظهور دلیل معتبر است.

به عبارت دیگر همانطور که اگر عامی دو مخصص داشته باشد باید دو مخصص در عرض واحد و در رتبه واحد بر عام عرضه شود و وجهی برای سبق ملاحظه عام با خاصی قبل از خاص دیگر نیست در مانحن فیه نیز وجهی برای سبق ملاحظه تخصیص قبل از تعارض نیست و این کار در حقیقت ترجیح بلا مرجح است؛ زیرا با وجود معارضه، عامی محقق نیست تا تخصیص آن احرار شود. و لذا همانطور که اگر دلیلی ضعیف باشد، تخصیص محقق نیست، اگر دلیلی معارض داشته باشد نیز تخصیص محرز نیست.

به عبارت دیگر همانطور که حجیت عام به لحاظ سند و... قبل از تخصیص معتبر است، حجیت عام و سلامت آن از معارضه نیز معتبر است یعنی خاص در صورتی تخصیص میزند که اگر خاص نباشد، عام حجت باشد پس در مورد معارضه عام، تخصیص محرز نیست؛ زیرا حجیت آن محرز نیست هر چند که خاص حجت فی نفسه هست اما مخصص عام نیست؛ زیرا خاص، اخص مطلق از عام خودش بوده و لذا معارضه با آن ندارد، اما مخصص بودن آن صحیح نیست.

این اشکال به نظر ما صحیح و دقیق است.